

รูปแบบประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม

ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9*

The Effectiveness Model of the Administration of the Clergy Affairs on the Propagation of the Dharma of Sangha Administrator in the Sangha Region 9

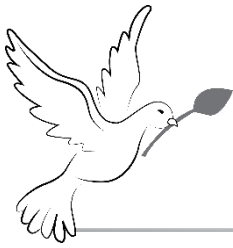
พระจำลอง พิลากันท์

Phra jamlong Pilaphan

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Rajabhat Mahasarakham University, Thailand.

Corresponding Author. Email: jamlongpilapan918@gmail.com



บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรมของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรมของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9 3) เพื่อสร้างและยืนยันรูปแบบประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรมของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9 โดยใช้วิธีผสมผสาน (Mixed Method Research) แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม จากผู้เชี่ยวชาญการด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม 11 ท่าน 3) สร้างและยืนยันรูปแบบ จากแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9 จำนวน 364 รูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าพิสัยควอไทล์ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับประสิทธิผลการบริหาร อยู่ในระดับมาก 2) รูปแบบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหาร เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 8 ด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ การจัดองค์กรแบบยืดหยุ่น การติดตามผลแบบต่อเนื่อง และการบริหารแบบมืออาชีพ 3) สร้างและยืนยันรูปแบบ 1) ด้านศาสตร์และศิลป์ทางการบริหาร 2) ด้านการติดตามผลแบบต่อเนื่อง 3) ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ 4) ด้านความเป็นมืออาชีพ และ 5) ด้านความเป็นเลิศด้านวิชาการ

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ; การบริหารกิจการคณะสงฆ์เผยแผ่; ศาสนาธรรม

* Received June 14, 2020; Revised September 8, 2020; Accepted October 9, 2020



Abstract

The objectives of research as follows: 1. to study the effectiveness of monastic missionary administration of the monks in the Sangha Administrative Region, Region 9, 2. to study the factors influencing the effectiveness of the Sangha propaganda of the Sangha. The monks in the Sangha Administrative Region, Region 9 3. to establish and confirm the model of the Sangha Administration's effectiveness for the missionary propagation of the Sangha in the Sangha Region 9 using Mixed Method Research, divided into 3 steps to be 1) Studying from relevant documents and research 2) Studying factors influencing effectiveness of monastic missionary administration. From 11 experts in religious propagation 3) Creating and verifying patterns from the questionnaire, the sample consisted of 364 monks in the Sangha Administrative Region, Region 9, the statistics used for data analysis were percentage, range, quartile, mean, standard deviation. And component analysis

The results of research were as follows: 1) The level of administrative effectiveness 2) Patterns of factors that influence management effectiveness When considering each aspect, it was found that they were found at a high level in all 8 aspects, with the average of the top 3 ranking, namely flexible organization. Continuous monitoring 3) Create and verify a model 1) The science and art of administration, 2) The continuous follow-up, 3) The strategic planning, 4) The professionalism and 5) The professionalism. Academic excellence

Keywords: Effectiveness; The administration of missionary affairs; Religious teachings

บทนำ

พระสังฆาธิการเป็นผู้ปกครองดูแลคณะสงฆ์รวมถึงพุทธศาสนิกชนในเขตปกครองให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมายกฎหมายเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติประกาศและพระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช มีหน้าที่ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงามของคณะสงฆ์จัดการและบริหารกิจการคณะสงฆ์ การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ให้เป็นไปด้วยดีพระสังฆาธิการจึงมีความสำคัญในการดูแลเผยแผ่ศาสนธรรมให้พระภิกษุสามเณร และประชาชนในชุมชน ให้ผู้ฟังเกิดศรัทธาและยอมปฏิบัติตามคำสอน เป็นการช่วยสังคมให้มีคุณธรรมมีความสงบร่มเย็นและให้พระภิกษุสามเณร มีจริยวัตรงดงามประพฤติปฏิบัติตนตามหลักพระธรรมวินัย นับว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้จรรโลงพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนดูแลความประพฤติปฏิบัติของพระภิกษุสามเณร มิให้ออกนอกพระธรรมวินัย พระสังฆาธิการโดยเฉพาะเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส จะต้องบำรุงรักษา บริหารวัด สมบัติของวัดให้เป็นไปโดยเรียบร้อย ปกครองสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่พำนักอยู่ในวัดปฏิบัติตามพระธรรมวินัย เป็นธุระในการเผยแผ่ศาสนธรรมสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและ



คฤหัสถ์ให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลกรรมทางศาสนากระทรวงศึกษาธิการ ระบุถึงความสำคัญของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ศาสนาของพระสังฆาธิการว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติจะเจริญรุ่งเรืองถาวรสืบต่อไป ก็ด้วยจะต้องอาศัยพระสังฆาธิการเป็นสำคัญเนื่องจากพระสังฆาธิการเป็นผู้ใกล้ชิดประชาชนโดยเฉพาะพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ซึ่งเป็นที่เคารพเลื่อมใสศรัทธาของประชาชน ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์เจ้าอาวาสจึงมีอำนาจหน้าที่ ในการบริหารและจัดการวัดให้ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (Department of Religious Affairs, Ministry of Education, 1997)

สถาบันพระพุทธรูปศาสนานั้น เป็นสถาบันหลักที่สำคัญสถาบันหนึ่งของสังคมไทย ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่เป็นพุทธศาสนิกชน และดำรงตนตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา มีพระสงฆ์เป็นผู้นำในการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ พระสงฆ์จึงนับว่าเป็นพุทธบริษัทที่สำคัญในการรักษาและเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มีความเจริญก้าวหน้าและมั่นคงยั่งยืนถาวรถึงอนุชนรุ่นหลัง คณะสงฆ์จะไม่ปฏิบัติพระพุทธศาสนา เพราะหลักธรรมคำสอนนั้นที่สุดแล้ว แต่เราจะปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา 6 ด้าน+1 โดยมหาเถรสมาคม ซึ่งเป็นองค์กรปกครองสูงสุดของคณะสงฆ์ไทยตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2535 กฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ 24 กำหนดกรอบงานของการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาไว้ 6 ด้าน คือ 1) ด้านการปกครอง 2) ด้านการศาสนศึกษา 3) ด้านการเผยแผ่ 4) ด้านการสาธารณูปการ 5) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ และ 6) ด้านการสาธารณสงเคราะห์ และอีก 1 คือ การพัฒนาพุทธมณฑลให้เป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาโลกงานด้านการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (Phra Metheedhammaporn (Prayoon Dhammacitto), 1992) ถือได้ว่าเป็นงานที่เป็นพลังสำคัญในการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา เป็นงานที่มหาเถรสมาคมกำหนดให้พระสงฆ์ได้ทำหน้าที่ช่วยเหลือและพัฒนาสังคมยามเกิดปัญหาภัยธรรมชาติ อุทกภัย อัคคีภัย วาตภัย หรือปัญหาสังคมคนไร้ที่พึ่งภาพของพระที่หยิบบ่นข้าวน้ำให้ฉัน เป็นอีกงานหนึ่งของงานการเผยแผ่ศาสนาธรรมที่คณะสงฆ์ทำไม่หยุด คณะสงฆ์โดยคณะกรรมการฝ่ายบริหารกิจการคณะสงฆ์ของมหาเถรสมาคม ได้ดำเนินการขับเคลื่อนงานกิจการคณะสงฆ์ (Phradhammapanyaporn (Suchart Thammaratano), and Phramaha Thongdee Panyawachiro, 2005)

ตามแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจากนโยบายสู่การปฏิบัติระดับจังหวัด เพื่อสื่อสารแนวทางการดำเนินงานด้านการบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้กับพระมหาเถระ ผู้เป็นประธานกรรมการฝ่ายบริหารกิจการคณะสงฆ์ประจำจังหวัด นำไปดำเนินการให้เกิดประโยชน์ตามวัตถุประสงค์อย่างสูงสุด ด้วยหลักการปฏิบัติ 4 หลัก คือ 1.สงเคราะห์ 2.เกื้อกูล 3.พัฒนา 4.บูรณาการ เป็นการจัดสร้างเพื่อประโยชน์อันก่อให้เกิดผลต่อสาธารณะ เช่น การส่งเสริมงานปฏิบัติธรรม การสร้างโรงพยาบาล การสร้างถนน การสร้างศาลา การสร้างอาคารเรียน การสร้างสถานีดารวจ เป็นต้น นอกจากนั้นแล้วยังเป็นการจัดหาสิ่งของ หรือวัสดุอุปกรณ์ เครื่องใช้สำหรับสถานศึกษา หรือสถานที่อื่นใดที่เป็นของสาธารณะ (Phra Thammapidok, 2003)

จากบทบาทหน้าที่ที่ได้กล่าวมาข้างต้นนี้ พระสงฆ์ในพุทธศาสนาต้องพบเจอกับเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงในหลายๆ ด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา และการดำเนินชีวิต จำเป็นที่พระสงฆ์ต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับเหตุปัจจุบันเสมอ และต้องทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบันหรือสังคมสมัยใหม่อยู่เสมอ ซึ่งความสามารถในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของพระสงฆ์ดังกล่าวนี้ จำเป็นที่จะต้องมีรูปแบบหรือทำหน้าที่ในการเผยแผ่ศาสนาธรรม มีการเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุปัจจัยตามสภาวะ การเผยแผ่ศาสนาธรรมจำเป็น



ที่จะต้องเปลี่ยนไปจากเดิมให้ทันยุคทันสมัยเสมอ ไม่ว่าจะเป็นการเผยแพร่ทางออนไลน์หรือสื่อโซเชียลมีเดีย ที่ไร้ขีดจำกัด จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาเรื่อง รูปแบบประสิทธิผลการบริหารจัดการการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรมของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9 เป็นการแสดงหน้าที่ของพระสงฆ์ในการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบประสิทธิผลการบริหารจัดการการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรมของพระสังฆาธิการ เพื่อให้ทราบถึงบทบาทของพระสังฆาธิการ มีปัจจัยเชิงสาเหตุใดบ้างที่ส่งผลต่อบทบาทพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9 เพื่อให้ทราบแนวทางในการส่งเสริมรูปแบบการเผยแผ่ศาสนาธรรม ผู้วิจัยสามารถนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการต่อยอดความรู้ความสามารถของพระสงฆ์ ทั้งนี้เป็นที่ทราบกันดีว่า ประชาชนพุทธศาสนิกชนชาวไทยได้รู้จัก เข้าใจ และเข้าถึงหลักพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้อง พร้อมทั้งสามารถนำหลักพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าไปเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม พัฒนาคุณภาพชีวิตของตนอย่างเชื่อมั่น ศรัทธา และสร้างความเจริญงอกงามแก่สังคมไทยสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิผลการบริหารจัดการการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรมของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรมของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9
3. สร้างและยืนยันรูปแบบประสิทธิผลการบริหารจัดการการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรมของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยใช้การวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีวิธีการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวิธีการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวนทั้งสิ้น 11 ท่าน ด้วยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญการด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ พระสังฆาธิการ ปี พ.ศ. 2562 จำนวน 364 รูป โดยใช้วิธีเปิดตารางสำเร็จรูป ตามเกณฑ์การกำหนดกลุ่มตัวอย่างของสูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, Quoted in Boonchom Sri-sa-ard, 2013) ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้เท่ากับ 0.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ ค่ามัธยฐาน (Mediar) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยไว้ 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาประสิทธิผลและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรมของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9 โดยผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากการวิเคราะห์สังเคราะห์ จากเอกสาร ตำรา ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ



ด้านเผยแพร่ศาสนาธรรมที่มีประสบการณ์ จำนวน 11 ท่าน ในการรวบรวมข้อมูลที่เป็นข้อคิดเห็นจากท่านผู้เชี่ยวชาญการด้านเผยแพร่ศาสนาธรรม

ระยะที่ 2 ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแพร่ศาสนาธรรมของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9 โดยนำข้อมูลและองค์ประกอบที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ มาสร้างเป็นแบบสอบถามประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของภาษา หลังจากนั้นส่งแบบสอบถามกลับไปยังผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิมทั้ง 11 ท่าน เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญออกความคิดเห็นในลักษณะของการจัดระดับความเหมาะสมในคำถามแต่ละข้อ เมื่อปรับแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญการด้านเผยแพร่ศาสนาธรรมแล้ว จึงตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา วิเคราะห์ค่า Index of Item Objective Congruence (IOC) ของแบบสอบถามเป็นรายข้อ แล้วพิจารณาข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 ขึ้นไป

ระยะที่ 3 สร้างและยืนยันรูปแบบประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแพร่ศาสนาธรรมของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9 โดยการนำแบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแพร่ศาสนาธรรมของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9 ฉบับที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับพระสังฆาธิการที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ท่าน เพื่อวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือ หลังจากนั้นจึงนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9 จำนวน 364 รูป เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ โดยรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง และนำมาวิเคราะห์ผล หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

ขั้นตอนที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.แบบสัมภาษณ์เป็นคำถามแบบปลายเปิดแบบไม่มีโครงสร้าง เรื่อง รูปแบบประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแพร่ศาสนาธรรมของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 องค์ประกอบรูปแบบประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแพร่ศาสนาธรรมของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม

ผลการวิจัย

ในการวิจัย เรื่อง รูปแบบประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแพร่ศาสนาธรรมของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9 สรุปผลการวิจัยดังนี้

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพส่วนตัวเป็นเจ้าอาวาสวัด จำนวน 218 รูป คิดเป็นร้อยละ 59.90 รองลงมา คือ เจ้าคณะตำบล จำนวน 88 รูป คิดเป็นร้อยละ 24.20 และมีสถานภาพ เจ้าคณะอำเภอ จำนวน 39



รูป คิดเป็นร้อยละ 10.70 และมีสังกัดในเขตจังหวัดขอนแก่น จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดกาฬสินธุ์ และจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 91 รูปเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 25.00

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรมของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9 โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.36$, $S.D.=0.47$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 8 ด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการจัดองค์กรแบบยืดหยุ่น ($\bar{x}=4.47$, $S.D.=0.40$) ด้านการติดตามผลแบบต่อเนื่อง ($\bar{x}=4.37$, $S.D.=0.47$) และด้านบริหารแบบมีอาชีพ ($\bar{x}=4.36$, $S.D.=0.51$) ระดับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรมของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9 โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.21$, $S.D.=0.62$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านปฏิบัติ ($\bar{x}=4.30$, $S.D.=0.64$) ด้านปรีชา ($\bar{x}=4.27$, $S.D.=0.56$) และด้านปฏิเวธ ($\bar{x}=4.07$, $S.D.=0.67$)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ผลการสร้างสมการพยากรณ์เพื่ออธิบายประสิทธิภาพที่ส่งผลต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรมของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9 สรุปได้ว่า ด้านศาสตร์และศิลป์ทางการบริหาร ด้านการติดตามผลแบบต่อเนื่อง ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ด้านบริหารแบบมีอาชีพ และ ด้านการบริหารที่อยู่บนพื้นฐานวิชาการ ส่งผลให้การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ ศาสนาธรรมของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9 มีมากยิ่งขึ้นซึ่งตัวแปรทั้ง 5 ตัวสามารถทำนายผลได้ถึงร้อยละ 61.70 ดังสมการ $Z = .549Z_7 + .191Z_1 + .171Z_4 + .160Z_6 + .091Z_5$

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า สร้างและยืนยันรูปแบบประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรมของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9 ประกอบด้วย

1 ด้านศาสตร์และศิลป์ทางการบริหาร ได้แก่ 1.1) การมีหน้าที่อำนวยความสะดวกแก่สังคม ทั้งสงเคราะห์ อนุเคราะห์ 1.2) สนับสนุนศาสนกิจทั้งปวงให้ เป็นไปอย่างถูกต้อง จัดประชุมสัมมนาเชิงวิชาการแก่บุคลากรอย่างน้อยปีละ 3 ครั้ง เมื่อเป็นเช่นนั้น บุคลากรที่ได้เรียนเรียนรู้หลักการปฏิบัติที่ถูกต้องแล้ว ก็สามารถมาช่วยเหลือแบ่งเบาภาระการงานได้ 1.3) ส่งเสริมพิธีกรรมแบบเรียบง่ายตามจารีตประเพณีท้องถิ่น ตลอดจนปรับปรุงขั้นตอนพิธีการให้เข้ากับยุคโลกาภิวัตน์

2 ด้านการติดตามผลแบบต่อเนื่อง ได้แก่ 2.1) การปฏิบัติตามโครงสร้างแบบบูรณาการ 2. 2) ส่งเสริมวัดให้เป็นสำนักเรียน สำนักปฏิบัติธรรม เป็นศูนย์กลางการอำนวยความสะดวกแก่สังคม เป็นแหล่งข้อมูลด้านศิลปวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น 2.3) ส่งเสริมให้พระภิกษุ สามเณร ตั้งอยู่ในศีลอาจารย์วัตร อังนงงาม สอดคล้องตามกฎระเบียบวินัย ตลอดจนทั้งญาติโยมได้ศึกษาค้นถุและวิปัสสนาธุระ

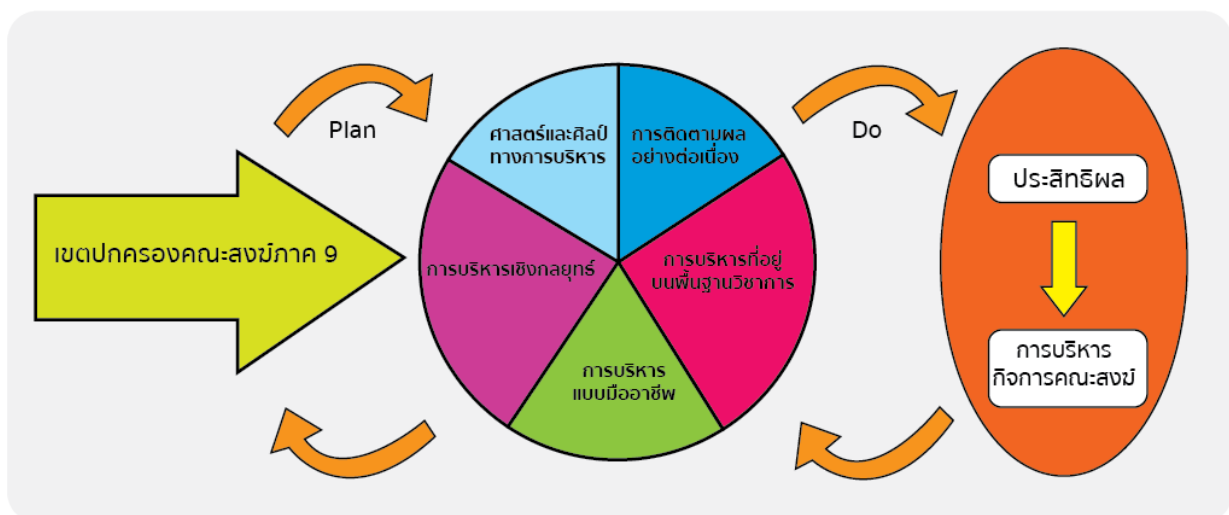
3 ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ได้แก่ 3.1) การต้องจัดบุคลากรที่มีความรู้ความถนัด ติดตามผลงาน รายงานผล 3.2) นำเสนอผลงาน ให้ความรู้ ให้ความเข้าใจ ความชัดเจน 3.3) การบริหารทรัพยากรของวัดอย่างมั่นคง ปลอดภัยจากภัยอันตรายทั้งปวง

4 ด้านบริหารแบบมืออาชีพ ได้แก่ 4.1) การกำกับดูแลการจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยกฎระเบียบ 2) ปกครองบรรพชิตและคฤหัสถ์ให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบ 3) อบรมสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและ คฤหัสถ์ 4) ส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้ประชาชนในท้องถิ่น และ

5 ด้านการบริหารที่อยู่บนพื้นฐานวิชาการ ได้แก่ 5.1) กำกับดูแลการบริหารการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ต้อง 5.2) มีความเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์แก่สังคม 5.3) ส่งเสริมให้บุคลากรทุกฝ่ายทำหน้าที่ถูกต้อง ตามกฎระเบียบ

องค์ความรู้ใหม่

จากที่กล่าวมาข้างต้นที่ผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการได้วิพากษ์ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรมของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9 เพื่อยืนยันรูปแบบ ผู้วิจัยได้นำปัจจัยที่ได้มาจากการวิพากษ์มาสังเคราะห์เพื่อสร้างเป็นโมเดลของรูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรมของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9 ดังภาพ



รูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรมของพระสังฆาธิการ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9

จากภาพ พบว่า ขั้นตอนของรูปแบบประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรมของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9 ในด้าน 1. ด้านศาสตร์และศิลป์ทางการบริหาร 2. ด้านการติดตามผลแบบต่อเนื่อง 3. ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ 4. ด้านบริหารแบบมืออาชีพ และ 5. ด้านการบริหารที่อยู่บนพื้นฐานวิชาการ ได้ผ่านกระบวนการประชุมกลุ่มย่อย จากนักวิชาการและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการ และการวิพากษ์รูปแบบเพื่อยืนยันรูปแบบจากผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการพบว่า ปัจจัยต่าง ๆ สามารถพัฒนาประสิทธิภาพประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรมของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9 เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น



อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อ 1. พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรมของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9 โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการจัดองค์กรแบบยืดหยุ่น ด้านการติดตามผลแบบต่อเนื่อง และด้านบริหารแบบมีอาชีพ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับการวิจัยของ Phra thitirut thitapemo (Rinsan) (2016) ได้ศึกษา เรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มีผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอปากช่อง โดยภาพรวมอยู่ในระดับ Phramaha Klairoong Rujithammo (Thongma) (2016) ได้ศึกษา เรื่อง การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา พบว่า พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตกรุงเทพมหานครทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อ 2. พบว่า ผลการสร้างสมการพยากรณ์เพื่ออธิบายปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพปัจจัยด้านศาสตร์และศิลป์ทางการบริหาร ปัจจัยด้านการติดตามผลแบบต่อเนื่อง ปัจจัยด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ปัจจัยด้านบริหารแบบมีอาชีพ และปัจจัยด้านการบริหารที่อยู่บนพื้นฐานวิชาการ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับการวิจัยของ Bunthong (2018) ได้ศึกษา เรื่อง การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของคณะสงฆ์ในภาคใต้พบว่า ปัจจัยตัวแปรที่มีอำนาจพยากรณ์ที่ดีที่สุด มีจำนวน 4 ตัวแปร ได้แก่ ด้านการควบคุมดูแล รองลงไป ได้แก่ ด้านการอำนวยความสะดวก ด้านการงบประมาณ และด้านการจัดองค์กร ตามลำดับ และ Paenchon (2014) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดกำแพงเพชร นัยสำคัญของการพยากรณ์ความสำเร็จในการ ปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดกำแพงเพชร คือ การวางแผน ผู้บริหารงบประมาณ พนักงานส่วนตำบล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อ 3. พบว่า สร้างและยืนยันรูปแบบประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรมของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9 ประกอบด้วย 1) ด้านศาสตร์และศิลป์ทางการบริหาร ได้แก่ 1.1) การมีหน้าที่อำนวยความสะดวกแก่สังคม ทั้งสงเคราะห์ อนุเคราะห์ 1.2) สนับสนุนศาสนกิจทั้งปวงให้ เป็นไปอย่างถูกต้อง จัดประชุมสัมมนาเชิงวิชาการแก่บุคลากรอย่างน้อยปีละ 3 ครั้ง สอดคล้องกับการวิจัยของ Phrakhrusrisidthikarn (Somjai Dhammavetdhi) (2016) ได้ศึกษา เรื่อง รูปแบบการบริหารการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์ของคณะสงฆ์จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสามารถประยุกต์ใช้ตามหลักพุทธลีลาการสอนของพระพุทธเจ้า ที่ทรงปฏิบัติมานั้นก็คือการสั่งสอนอนุศาสนิกปฎิหาริย์ส่งเสริมให้เกิดแรงบันดาลใจประกอบด้วย สันติสนา คำสอนทำให้เกิดความเข้าใจชัดเจน การส่งเสริมผู้มีความสามารถเหมาะสมเข้ามาบริหารปกครองด้วยหลักธรรมและดูแลพระภิกษุสงฆ์ให้ทั่วถึง มีบทลงโทษที่จริงจัง



สรุป

รูปแบบประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรมของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9 ประกอบด้วย

1 ด้านศาสตร์และศิลป์ทางการบริหาร ได้แก่ 1.1) การมีหน้าที่อำนวยความสะดวกแก่สังคม ทั้ง สงเคราะห์ อนุเคราะห์ 1.2) สนับสนุนศาสนกิจทั้งปวงให้ เป็นไปอย่างถูกต้อง จัดประชุมสัมมนาเชิงวิชาการแก่ บุคลากรอย่างน้อยปีละ 3 ครั้ง เมื่อเป็นเช่นนั้น บุคลากรที่ได้เรียนเรียนรู้หลักการปฏิบัติที่ถูกต้องแล้ว ก็ สามารถมาช่วยเหลือแบ่งเบาภาระการงานได้ 1.3) ส่งเสริมพิธีกรรมแบบเรียบง่ายตามจารีตประเพณีท้องถิ่น ตลอดทั้งปรับปรุงขั้นตอนพิธีการให้เข้ากับ ยุคโลกาภิวัตน์

2 ด้านการติดตามผลแบบต่อเนื่อง ได้แก่ 2.1) การปฏิบัติตามโครงสร้างแบบบูรณาการ 2. 2) ส่งเสริม วัดให้เป็นสำนักเรียน สำนักปฏิบัติธรรม เป็นศูนย์กลางการอำนวยความสะดวกแก่สังคม เป็นแหล่งข้อมูลด้าน ศิลปวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น 2.3) ส่งเสริมให้พระภิกษุ สามเณร ตั้งอยู่ในศีลาจารวัตร อังนงงาม สอดคล้อง ตามกฎระเบียบวินัย ตลอดทั้งญาติโยมได้ศึกษาค้นถุระและวิปัสสนาธุระ

3 ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ได้แก่ 3.1) การต้องจัดบุคลากรที่มีความรู้ความถนัด ติดตามผลงาน รายงานผล 3.2) นำเสนอผลงาน ให้ความรู้ ให้ความเข้าใจ ความชัดเจน 3.3) การบริหารทรัพยากรของวัดอย่าง มั่นคง ปลอดภัยจากภัยอันตรายทั้งปวง

4 ด้านบริหารแบบมืออาชีพ ได้แก่ 4.1) การกำกับดูแลการจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วย กฎระเบียบ 2) ปกครองบรรพชิตและคฤหัสถ์ให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบ 3) อบรมสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่ บรรพชิตและ คฤหัสถ์ 4) ส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้ประชาชนในท้องถิ่น

5. ด้านการบริหารที่อยู่บนพื้นฐานวิชาการ ได้แก่ 5.1) กำกับดูแลการบริหารการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาต้อง 5.2) มีความเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์แก่สังคม 5.3) ส่งเสริมให้บุคลากรทุก ฝ่ายทำหน้าที่ถูกต้อง ตามกฎระเบียบ

อาจกล่าวโดยสรุปจากการร่วมรับฟังแนวคิดและข้อเสนอแนะต่างๆ รวมถึงการวิเคราะห์สมรรถนะ ของผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรมของพระ สังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9 ครั้งนี้ ประกอบด้วย 5 ปัจจัย ได้แก่ 1) ด้าน ทักษะการบริหาร จัดการ 2) ด้านการติดตามผลแบบต่อเนื่อง 3) ด้านการวางแผน 4) ด้านบริหารแบบมืออาชีพ และ 5) ด้านการ บริหารที่อยู่บนพื้นฐานวิชาการ ที่ส่งผลต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรมของพระ สังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9 จากผลประชุมกลุ่มย่อย ผู้วิจัยได้สร้างรูปแบบการพัฒนา ประสิทธิภาพประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรมของพระสังฆาธิการในเขต ปกครองคณะสงฆ์ภาค 9 จากผลการประชุมกลุ่มย่อย ผู้วิจัยได้นำรูปแบบที่สร้างขึ้นจากการประชุมกลุ่มย่อย 11 ท่านและขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ในการวิพากษ์รูปแบบจากซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิ และ ผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการ ได้วิพากษ์และยืนยันรูปแบบ ต่าง มีความคิดเห็น “...เห็นด้วย ...”



ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยดังนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรมของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9 ผู้บริหาร หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรร่วมกันในการกำหนดนโยบาย วางแผนงาน ในการบริหารทั้งระบบ มีการประชุมติดตามงานโดยสม่ำเสมอ จัดบุคลากรให้อยู่ในงานที่เหมาะสมควรใช้ทักษะและศักยภาพในการจัดการ ปรับการสื่อสารสั่งการ การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่มีประสิทธิภาพ ในการสื่อสารสั่งการ เพื่อให้การดำเนินการบริหารเกิดประสิทธิภาพเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน เช่น การตั้งกองทุนช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้ด้อยโอกาส สงเคราะห์แก่คนชราและเด็กที่ถูกทอดทิ้ง หรือกองทุนส่งเสริมทางการศึกษาแก่พระภิกษุ สามเณร การวางแผนสรรหาและพัฒนาครูผู้สอนแผนก พระปริยัติธรรม พระธรรมทูตและพระวิปัสสนาจารย์ในการเผยแผ่ธรรม ควรจัดอบรมเกี่ยวกับการใช้สื่อ เทคโนโลยีในการเผยแผ่ธรรมะ สนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมอบรมจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชนสม่ำเสมอ การเผยแพร่กิจกรรมของทางวัด ตลอดจนสร้างกำลังใจ และการกระตุ้นพระภิกษุในการแสวงหาความรู้ เกี่ยวกับกิจกรรมคณะสงฆ์ เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลแก่ชุมชนและสังคมทั่วไป

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9 ผู้บริหาร หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรนำปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหาร กิจการคณะสงฆ์ของคณะสงฆ์ในภาคใต้ เช่น การเผยแผ่ธรรมทางสื่อวิทยุ และสื่ออื่นๆ อบรมวิธีการเผยแผ่แก่พระภิกษุสามเณร ผลิตอบรมพระวิปัสสนาจารย์ พระธรรมทูตควรมีการพัฒนาบทบาทพระ วิทยากร และครูผู้สอนบาลี และธรรมศึกษา การจัดตั้งกองทุนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์แก่ เด็กและเยาวชน การจัดเตรียมสถานที่พักอาศัยสำหรับศรัทธาสาธุชน พระอาคันตุกะ อย่างเป็นระบบและ เพียงพอสำหรับศักยภาพของแต่ละวัด จัดตั้งกองทุนเพื่อการทะนุบำรุงวัดและซ่อมแซมสาธารณประโยชน์ของวัด การควบคุมดูแลการก่อสร้าง หรือบูรณะศาสนวัตถุ โดยรักษาศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และความเป็นไทยไว้ โดยมีผู้รับผิดชอบในด้านต่างๆ อย่างเป็นสัดส่วน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 สร้างและยืนยันรูปแบบประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรมของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9 คณะพระสังฆาธิการในระดับผู้บังคับบัญชาต้องมีการให้ความสำคัญในเรื่องของการวางแผนกลไกในการเสริมสร้างสมรรถนะอยู่ทุก ๆ ปี เพื่อเป็นการพัฒนาสมรรถนะของพระสังฆาธิการ และสามารถเชื่อมโยงกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน ที่พระสังฆาธิการได้มีการดำเนินการดำเนินงานอยู่ในปัจจุบัน สามารถนำเอาองค์ความรู้ที่ได้รับการพัฒนามาบูรณาการเข้ากับงานทางด้านการบริหารกิจการคณะสงฆ์



2. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาในการเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารกิจการคณะสงฆ์ โดยมีการมุ่งเน้นหรือเจาะลึกในการศึกษาวิจัยแต่ละด้านไป เช่น ศึกษาการเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทางด้านการปกครอง

2.2 ควรมีการเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทางด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

2.3 ควรมีการศึกษาในการเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารกิจการคณะสงฆ์ โดยมีการมุ่งเน้นหรือเจาะลึกในการศึกษาแบบการทำวิจัยการเสริมสร้างศาสนบุคคลเพื่อต่ออายุพุทธศาสนา

References

- Department of Religious Affairs, Ministry of Education. (1997). *Constitution of the Kingdom of Thailand 1997*. Bangkok: Religion Publishing House.
- Office of Regional Dean Region 9. (2018). *Secretarial Division Phra Thamrattanadilok Wat Arun Ratchawararam*. Bangkok. Liangxiang Publishing House.
- Bunthong, P. (2018). “The Sanggha Administration of the Sanggha in Southern Thailand”. *Journal of MCU*, 5(1), 30-44.
- Phra Dhammapidok (Por. Payutto). (2003). *Buddhist Economy*. (7th Ed). Bangkok: Buddhist University Chulalongkornrajavidyalaya Foundation.
- Phra thitirut thitapemo (Rinsan). (2016). *The Sangha Administration Effectiveness of Sangha Administrators in Pakchong District, Nakhonratchasima Province*. (Master’s Thesis). Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.
- Phradhammapanyaporn (Suchart Thammaratano) , & Phramaha Thongdee Panyawachiro. (2005). *The study of the Buddhist Scriptures*. Pali Department. Bangkok: Aron Printing.
- Phrakhrusridthikarn (Somjai Dhammavetdhi). (2016). *The Model of Buddhism Dissemination Management in the Globalization Age of the Sangha Order in Nonthaburi Province*. (Doctoral Dissertation). Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.
- Phramaha Klairoong Rujithammo (Thongma). (2016). *RELIGION AFFAIR ADMINISTRATION OF PHRA SANGKHADHIKAN IN BANGKOK*. (Master’s Thesis). Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.
- Paenchan, W. (2014). “Factors Affecting Job Operation Achievement in According to Good Government Parctice in Tambon Administration Organization in Kamphaeng Phet Province”. *The Golden Teak : Humanity and Social Science Journal*, 16(1), 143-155.



Phra Metheedhammaporn (Prayoon Dhammacitto). (1992). *The administration of the Thai Sangha. Council*, Bangkok: Maha Chulalongkorn Royal College.

Boonchom Srisa-san. (2013). *Statistical Methods for Research, Volume 3*. (5th edition).
Krungthep: Suveeriyasan.